

■ Igazi vadászszerelemben: fűzöld ingben és terepszínű térdnadrágban ül be a terepjáróba Nagy Ferenc, hogy fotóriporter kollégámmal együtt kivigyem bennünket a pusztába. Arkon, bokron át, keskeny erdei utakon birkóznak a homokkal az óriás kerekék, míg nem egy árnys tanyai udvarban nem landolunk. A Favilla étterem tulajdonosának, Török Józsefnek vendégeként az öreg gesztenyefa alatt ülünk le néhány szóra, mielőtt terepszemlére indulunk. Végül, Varga Mihályt és két vadásztársát is kérdezem közös vállalkozásuk kezdeteiről, az indíttatásról.

– Tíz esztendeje vettem ezt a tanyát. Sok szép napot töltöttem itt a család a barátokkal. Most az unokáim játszanak ott a homokban: szeretném, ha ennek a generációnak is megmaradna érintetlenül ez a táj – mondja a házigazda.

■ Talán komoly veszélybe került?

– Akartak már itt lőteret, bőrfeldolgozót, sőt kommandókiképzőt és kuplerájt is létesíteni – kezdi Török József. – Holott már az is a halálát okozta volna ennek a vidéknek, ha fölszántják a földet. Éppen ezen keseregünk Jóska barátommal, amikor egy autót pillantottunk meg itt, Bogárczónál. A múzeum biológusa, Gaskó Béla jött oda, hogy kutatásaihoz rovarcsapdát állítson föl egy tejfölszophárbán... Ezzel a találkozással kezdődött...

– A zánkányi vadásztársaság tagjaiként alapvetően szívével kötődünk a természethez – folytatja Nagy Ferenc, aki állattenyésztő üzemező mérnöki diplomája mellé igyekszik megszerezni most a vadgazdasági üzemező mérnöki is. – Az érzelmi indíttatás mellett van szakmai kötődésünk is, ezt erősítette meg a Gaskó Bélával való találkozás. Közös érdekünk, Bogárczó megmentése összefogásra sarkallt bennünket.

■ Kapóra jött, gondolom, a kárpótlási törvény...

– A kétféle, a licit révén és a részaránytulajdonként megszereshető területekről rendelkező törvény lehetővé teszi, hogy erdőt is igényelhessen a kárpótolandó, holott azt annak idején senkitől nem vettek el. A háború után mindössze 9 százalékos volt az erdőszűltségi arány az országban, most 18-19 százalék. És itt van a kutya elásva. Egy hektár fenyőerdőt 0,3-0,33 aranykoronaértéken tartanak nyilván, s egy aranykorona forgalmi értéke pedig 500 forint. Egy hektárnyi fenyőerdőhöz 200, nyárákácához 1250-1500 forintért lehetett hozzájutni. Ezekért nagy volt a tolongás, a 8-9 aranykorona értékű gyepért nem annyira...

A törvény megengedi

■ Úgy gondolták, hogy Bogárczó megmentésének éppen a tulajdonba vétel a legjobb módja?

– Különösen, ha a törvény még azt is lehetővé teszi, hogy részaránytulajdonhoz még kívülálló is hozzájuthat, ha van kínálat. Valaki akár 6-700 aranykoronát is vehet.

■ Hároman, négyen ennek többszörösét is...

– Az általunk létrehozott Ásotthalmi Bogárczó Természetvédelmi Bt. tagjaiként 2000 aranykorona értéket, 300 hektár területet is megjelöl-

Csongrád megye nemigen dicsekedhet gazdag természeti kincseivel, annyira azonban mégsem szűkölködünk eltűnőben lévő, ritka szépségekben, amennyire védetté nyilvánított területeink számából következtethetünk. Az összes megye közül ugyanis a miénk az utolsó azon a listán, amely a helyi érdekeket szolgáló, megóvandó területek mennyiségét sorolja föl. Ezen az áldatlan állapoton igyekeztek változtatni a Móra Ferenc Múzeum kutatói és más természetvédő szakemberek, amikor fölmérték az általuk megmentendőnek ítélt értékeinket. Tavaly februárban jelent meg cikkünk a 26 „kincses szigetről”, és az érintett települések önkormányzatainak fölajánlott segítségéről, mintegy figyelmeztetőül: nehogy a privatizáció áldozataivá váljanak ritkaságyszámba menő értékeink. Ásotthalmon egy ilyen próbálkozás nyomaira bukkantunk.

■ Kárpótlás – természeti kár nélkül

Bogárczó megmentetik

Az angyalgökören billegő lucernacincér

hettünk, hogy kárpótlásként hol kívánjuk kimeríteni.

■ Mekkora terület tulajdonosai jelenleg?

– Kétszáz holdnyi van már a nevünkön.

■ Nem kerültek emiatt konfliktusba másokkal?

– Érdekellettek természetesen adódtak. Azzal a részaránytulajdonossal, aki tényleg ott él az általunk kiszemelt és megmentendő területen, meg egyeztünk. Volt, akitől az általa ajánlott árért megvásároltuk a részaránytulajdonost. Annak, aki továbbra is megszerelt helyről szeretné etetni a lovat, 10 évre ingyenes bérletre odaadjuk a területet, csak a tulajdonjog a miénk. Persze adódnak gondjaink a törvény hiányosságai miatt is...

Éppen szedelőzködünk, hogy bevessük magunkat a vad természetbe, amikor társaságunk új taggal bővül: a sokat emlegetett „kulcsfigurával”, dr. Gaskó Bélával. A biológus vállalkozik arra, hogy készséges idegenvezetőként, szakszerű magyarázatokkal fűszerezi a különleges élményt nyújtó látványt.

Ruzsa és Ásotthalom közigazgatási határán töri az utat a terepjáró. A Defag Rt. akác-szegélyezte fenyveserdeje mellett haladunk, legelésző tehének, kecskék térnek ki a csöndet megtörő monstrum elől.

A hajdani tómeder kincsei

– Bogárczó egy mély, viszonylag jól körbehatárolható medence – mondja a biológus. – Az I. katonai felmérés szerint 1783-ban a legmélyebb részket víz borította. Még egy 1919-es térképen is látható a Bogárczó tó, a környék legmélyebb vizű tava. A drasztikus csatornázás sajnos leradította a tóterületet.

Gyönyörű, élénkzöld,

Természetvédő vállalkozók. (Fotó: Gyenes Kálmán)

bronzal, kékkel, sárgával tarkított, ligetes pusztá látványa nyílik ki előttünk. A motor zúgására mezei pacirtapár röppen a magasba, fölöttünk kifeszített szárnyú ragadozómadár köröz. Kiszálunk. Csönd, napfény, szélfújta ligeterdő maradványa, sásos, nádas, szélében ósgyep tarkítja a tájat.

– Ez a Kisbogárczó: miniben minden megtalálható, ami jellemzője ennek a tájnak. Védendő itt a gyöngyvirágos tölgyes, különleges érték a Magassásrét, tipikus, sötlyékessékre jellemző társulással. Ez a nedves terület nem gomosodik, attól eredeti.

A magasles előtt mester-

séges itató a vadaknak, egy ózt zavarunk meg abban, hogy szomját enyhítse. Sok itt a szarvas, a vaddisznó, a fácán, s akad fogoly is. A kutató szemé apróbb állatokra is érzékeny: kollegám lencsevégre kapja hát az angyalgökören billegő lucernacincért. Terepjárónk átvág a hepehupás réten. Nagybogárczón a régi öntözőgödörök fölött türkisz színű szitakötők ezrei röpködnek, partjukon lomha teknősök süttetik páncéljukat. Védendő a zöld leveli béka és a vízi sikló. Itt-ott zöld juharoscsoportok, sziket, szárazságot tűrő, keskenylevelű olajfűzök...A leégett, megüszkösödött fák között elkanyarodunk a hajdani „papok erdejé”-be, a Kiss

Ferenc emlékerdő felé: s szinte körbejártuk a 15 kilométernyi kerületű „birtokot”.

Nem kis kötelezettséget vállal magára ez a természetvédelemre szövetkezett társaság, hisz a szakember szerint alapvető feladat, hogy a vadvidéket elvezető csatornát zsilipekkel elzárják. Az eredeti növénytakarások jelenlegi állapotukban, a szántások szomszédságában is képesek regenerálódni.

A bioturizmusnak van jövője

A hajdani Bogárczó tó partján visszakanyarodunk a

tanyára. Már ott kérdezem meg a Bt. tagjait, lesz-e elég élszántásuk, pénzüik a védelemre. A természetvédelem „birtokosok” azt mondják: ők a jelenlegi állapot megőrzésére vállalkoztak. Azon ritka tulajdonosok közé tartoznak, akiknek az önkormányzattal, a szakemberekkel együtt érdekük volt a terület védetté nyilvánítása. Tudták: ha az ósgyepet föl-szántják, ott a kukorica nem terem meg, de azután már az árvalányhaj sem. Mivel kedvezőtlen adottságú területről van szó, fenntartására támogatást lehet igényelni.

– Ha a víz elmegy, elmegy az állat, elpusztul a bogárvilág, elhalnak a növények – mondja Kismarci József. – Ha anyagi támogatással itt tartjuk a vizet, unokáink is látják majd, milyen is ez a korábban halálra ítélt terület. És mi a megvásárolt erdőt biztos nem vágjuk ki.

■ Nem érzik, hogy egyesek ferde szemmel néznek önökre?

– Dehogynem. Már azt is rebesgették, valami NATO kiképző lesz itt. Holott mi gyerekek természetvédelmi táborára nyújtottunk be pályázatot a Természetvédelmi Hivatalhoz, sikertelenül ugyan... Örülnek tartanak bennünket, hisz olyanba öljük a pénzt, amiből nem tudjuk kivenni. Kilógunk a sorból...

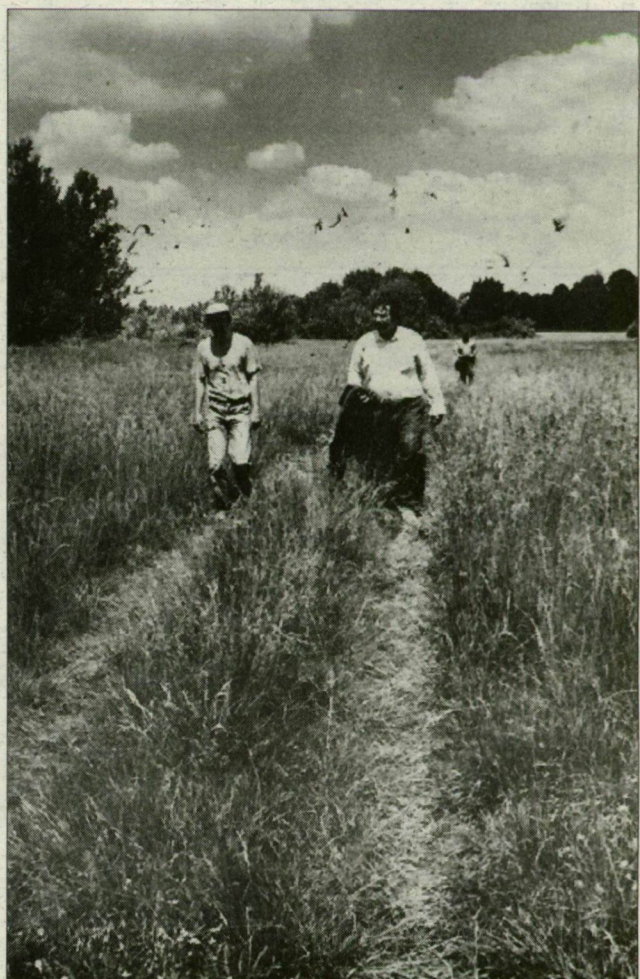
■ Ne haragudjanak, nehéz is elhinni, – hisz valamennyien vállalkozók –, hogy csupán önzetlen természetvédelemük vezérli önöket. Árulják el, van ebben egyáltalán valami üzlet?

– Igen. Látok benne üzletet – veszi át a szót Török József. Nem most, hanem tíz év múlva. Egy német nem a kultúr-növény természetst tanulmányozandó fog ide látogatni. A bioturizmusnak van jövője. Ehhez pedig szolgáltatások kellene...Ha a pusztai prospektusra rá lesz írva: természetvédelmi terület, az növeli az ottani, hagyományokat őrző vendéglátás árszóját. Persze az igaz, hogy mi nem remélhetünk afféle gyors meggazdagodást, mint mondjuk az olajszőkítők...

Chikán Ágnes

A védett gyöngyvirágos tölgyes

Séta az ósgyepen